

Groep Geneeskunde Paard (GGP)

Postbus 421

3990 GE Houten

Tel: 030-634 89 00

Fax: 030-634 89 09

E-mail: ggp@knmvd.nlInternet: <https://www.knmvd.nl/groepen/ggp>**HET GGP-BESTUUR BESTAAT UIT:****VOORZITTER**

Drs. J.W.E. Peters, Appelscha

VICE-VOORZITTER

Prof. dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, Bilthoven

PENNINGMEESTER

Mw. drs. G.J.C. Arentshorst, Rotterdam

SECRETARIS

Drs. W.O.J.L. Leenders, Rijen

LID

Mw. drs. F.E. Westerduin, De Bilt

COMMUNICATIECOMMISSIE

Drs. W.J.G. van Dijk, Hilvarenbeek (voorzitter)

KEURINGSCOMMISSIE

Drs. Jan-Willem ten Brinke (voorzitter)

PERMANENTE EDUCATIE PAARD (PEP)

Drs. R.Th.E.M. Scholten, Haps

JURIDISCHE COMMISSIE

Drs. H.R.C. Gostelie, Haafden

RICHTLIJNENCOMMISSIE

Mw. drs. L.C. Kranenburg, Utrecht

COMMISSIE INFECTIEZIEKTEN (AD HOC)

Dr. C. van Maanen, Rijssen (voorzitter)

DIERGEENESMIDDELENCOMMISSIE (AD HOC)

Prof. dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, Bilthoven; Faculteit (voorzitter)

Botulisme bij paarden

- Dit voorjaar werd een achtenhalf-jarige pony merrie doorverwezen naar onze kliniek in verband met toenemende sloomheid, veel liggen en voedseldelen met speeksel uit beide neusopeningen. De dag ervoor merkte de eigenaar op dat de pony veel lag en omkeek naar de buik.

Mede op basis van verminderde darmgeluiden werd door de collega dierenarts gedacht aan een koliek-gerelateerd probleem. De pony is gezond en gelaxeerd, mede gezien het feit dat de pony weinig mest produceerde. De opmerking die de collega maakte, was dat de slokdarm zeer makkelijk te passeren was met de maagsonde. Op het moment van aanbieden toonde de pony inderdaad erg sloom, uit de mond kwam af en toe wat speeksel en beide neusopeningen waren bevuild door voedseldelen vermengd met speeksel. Darmgeluiden waren vertraagd en rectaal werd er veel inhoud gevoeld in de dikke darm en einddarm. De pony ging tijdens het onderzoek veel liggen, maar rolde niet. Uitgebreid bloedonderzoek toonde geen afwijkingen.

VERSCIJNSELEN

De eerste gedachte ging op dat moment uit naar een terugkerende slokdarmverstopping. Toch passeerde de maagsonde zeer gemakkelijk en zonder enige weerstand door de slokdarm. Uit de

maag kwam een geringe hoeveelheid zuur-ruikende inhoud. De pony is nogmaals gelaxeerd, heeft infuus gehad en is behandeld met een pijnstillen en een darmontspanner. Daarop werd een klinische verbetering gezien, die echter maar enkele uren aanhield. Nadien keerde de sloomheid terug en heeft de pony grotendeels liggend doorgebracht op stal. Enkel met assistentie kwam de pony nog maar in de benen en was nauwelijks in beweging te krijgen. De speekselvloed uit de mond nam toe, waarbij de tong permanent uit de mond hing. Gezien de progressieve aard van de verschijnselen, en met meer en meer het beeld 'van wel willen, maar niet kunnen', werd sterk gedacht aan een zenuw-spijergelateerd probleem, waarbij het vermoeden werd uitgesproken van botulisme. De klinische situatie bleek zo slecht dat in overleg met de eigenaar is besloten de pony in te laten slapen.

VERGIFTIGING

Botulisme, of beter gezegd de symptomen ten gevolge van een vergiftiging met het botulisme- ▶

toxine, wordt wereldwijd beschreven bij mens en dier. Paarden zijn erg gevoelig voor botulisme en in Nederland blijkt met name het toxine B een rol te spelen. In de meeste gevallen treedt dit toxine via de mond en na opname door de darmwand het lichaam binnen, waar het leidt tot een blokkade op zogenoemde eind-synapsen tussen zenuw en spier. Daardoor vind er geen goede zenuwimpuls meer plaats en kunnen er verlamingsverschijnselen optreden. Onder Nederlandse omstandigheden is een vergiftiging meestal terug te relateren aan ruwvoerpartijen (kuilgras), waarin de Botulisme bacterie zich heeft vermeerderd en toxinen heeft geproduceerd. Afhankelijk van de hoeveelheid toxine dat opgenomen is variëren de symptomen in ernst en kunnen ze zich in hele korte tijd manifesteren van mild tot zeer ernstig, met de (spontane) dood tot gevolg.

SYMPTOMEN

De eerste symptomen uiten zich vaak aan het hoofd, waarbij het paard moeite krijgt met slikken en een slappe tong krijgt die zelfs uit de mond kan gaan hangen. Vervolgens vertraagd de werking van het maagdarmkanaal en tonen paarden spiertrillingen van benen en een slappe gang. In ernstige gevallen kunnen paarden niet meer overeind en verkeren in een permanente zijligging. Herstel van botulisme kan weken in beslag nemen, omdat zenuwuiteinden zich volledig moeten herstellen.

BEHANDELING

Botulisme is moeilijk te behandelen. Veelal komt het aan op palliatieve zorg, waarbij de energie- en vochtbalans gewaarborgd dient te worden. Zodra het toxine zich heeft gebonden kan daar niets meer aan worden gedaan en is het mede afhankelijk van de hoeveelheid toxine die het paard heeft opgenomen en de ernst van symptomen of ondersteunende behandeling nog zinvol is. In het meest acute stadium van de ziekte, waarbij de diagnose snel wordt onderkend is de kans op overleven het grootst. Juist in die fase kan er nog sprake zijn van ongebonden toxine, wat met antiserum kan worden weggevangen. Dit antiserum is in beperkte voorraad aanwezig bij het CVI Lelystad en in overleg met hen kan voor individuele acute gevallen het antiserum beschikbaar worden gesteld. In Europa is er geen vaccin beschikbaar voor paarden, waardoor er geen preventie door actieve immunisatie voorhanden is.

VERSPREIDING

Botulisme kan zich snel en met hele nare gevolgen verspreiden over een paardenbedrijf, temeer omdat de eerste symptomen vaak niet zo specifiek zijn en vaak gedacht wordt aan meer voorkomende problemen als een 'koliekje', een slokdarmverstopping of een irritatie in de mond, waardoor het paard bijvoorbeeld wat meer speekselt dan gewoonlijk. Onder praktijkomstandigheden kan de diagnose botulisme enkel gesteld worden aan de hand van het verloop van de eerder beschreven symptomen. Zeker in die gevallen, waarbij meer dan één paard op hetzelfde bedrijf klachten laat

zien. Bij de minste verdenking zal de complete charge ruwvoer afgevoerd en vernietigd moeten worden en overgeschakeld moeten worden op een botulisme-vrij ruwvoer (hooi versus kuilgras). De juiste manier van kuilgraswinning speelt een belangrijke rol in de preventie van botulisme op paardenbedrijven.

Op het paardenbedrijf, waar de eerder beschreven pony vandaan komt, hebben meerdere paarden symptomen van botulisme getoond en zijn enkele paarden behandeld met antiserum. Eén ander paard met ernstige verschijnselen is geëuthanaseerd.

AGENDA NASCHOLING

24 - 27 Juni 2016:

Equine Musculoskeletal Ultrasound days
Locatie: Bingen - BRD

7 - 10 September 2016:

BEVA Congress
Locatie: Birmingham, UK

16 - 18 September 2016:

European ISELP Module: Shoulder and Elbow
Locatie: Heesch, NL

24 - 27 September 2016:

Orthopaedic Case Days
Locatie: Weilerswist - BRD

29 September 2016:

MTS Equine Medicine Dilemmas 1
Locatie: De Kooi

7 Oktober 2016:

Voedingsconsulent Paard: Basismodule
Locatie: Leusden

13 Oktober 2016:

Actualiseringscursus Erkend
Paardendierenarts 2016
Locatie: Vianen

14 - 15 Oktober 2016:

International Conference on Equine Exercise
Physiology
Locatie: Fac. Diergeneeskunde, DGP, Utrecht

03 November 2016:

Actualiseringscursus Erkend
Paardendierenarts 2016
Locatie: Nijmegen

3 - 7 November 2016:

Equine MR & CT Days
Locatie: Bonn, BRD

8 November 2016:

MTS Equine Medicine Dilemmas 2
Locatie: Baarn

10 November 2016:

Voedingsconsulent Paard: Vervolgmodule 4
Locatie: Leusden

11 November 2016:

9de Lustrum congres GGP 2016 at Jumping
Indoor Maastricht
Locatie: MECC, Maastricht

Foto: Shutterstock.com

Maagzweren onderschat probleem

- Onderzoek heeft uitgewezen dat ze bij de helft van
- de paarden gevonden worden en bij volbloed
- renpaarden zelfs tot 90% aanwezig zijn.

De symptomen die we zien bij maagzweren zijn divers, milde tot soms heftigere koliek, tanden knarsen, trager eten, flehmen/gapen, reactie met aansingelen kunnen vrij duidelijk aanwezig zijn. Bij vagere klachten zoals verminderd presteren, chagrijn en slechtere vacht dient ook aan maagzweren gedacht te worden. Een maagzweer kan veel ongemak en pijn veroorzaken.

OORZAAK

De oorzaak van maagzweren ligt anatomisch gezien in een relatief kleine maag t.o.v. andere diersoorten, die in tegenstelling tot de mens ook nog eens de hele dag maagzuur produceert ongeacht er gegeten wordt of niet. Voordat het paard gedomesticeerd werd was dit van geen probleem omdat het de hele dag bezig was met fourageren. Tegenwoordig staan de meeste paarden een vrij groot deel van de dag op stal, waarbij ze niet altijd de mogelijkheid hebben continu ruwvoer en water op te nemen. De maaginhoud wordt dan minder verdund en verminderd gebufferd door het speeksel dat het paard bij het eten van ruwvoer extra aanmaakt. De maagwand wordt daarbij dan meer aan het maagzuur blootgesteld dan zij kan verdragen met maagzweren tot gevolg. De sleutel in het voorkomen van maagzweren ligt dus voor een groot deel in de beschikbaarheid en samenstelling van de voeding. Een ander factor is stress door spanning, trainingsarbeid of ziekte. Stress vermindert de doorbloeding van o.a. de maag en dit werkt het ontstaan van maagzweren in de hand. Het voorkomen van stress (en het genezen van een eventuele andere aandoening) draagt ook bij aan het voorkomen van en herstellen van maagzweren. Ontstekingsremmers kunnen bij langdurig gebruik maagzweren in de hand kan werken. Wanneer het

voederregime aangepast wordt (continue ruwvoer ter beschikking) en stress wordt voorkomen valt dit in regel mee.

DIAGNOSE

Met het medicineren met omeprazole kan de waarschijnlijke diagnose "maagzweer" na een aantal dagen bevestigd worden. Het is dan echter nog niet bekend waar in de maag de zweer zich bevindt, hoe uitgebreid eventuele zweren aanwezig zijn en hoe diep de beschadigingen zijn. Dit maakt het afstemmen van de therapie lastig. Het beste kan overgegaan worden op endoscopisch onderzoek (gastroscopie) van maag en het eerste stuk van de dunne darm die ook gevoelig is voor zweren. Een klein nadeel is dat het paard een dag dient te vasten om de maag leeg te krijgen, voordeel is dat aan de hand van de endoscopie ook beter bepaald kan worden hoe lang en hoe er behandeld dient te worden. Zoals gesteld verminderen de klachten al na een paar dagen behandeling terwijl het meerdere weken kan duren voordat het zweer genezen is. In enkele gevallen, bijvoorbeeld bij terugkerende diepe zweren, is het verstandig de medicatie lang voort te zetten en de

genezing te monitoren door de scopie te herhalen. Bloedonderzoek help ons niet bij het stellen van de diagnose maagzweer.

VOEDING

Wanneer er eenmaal een maagzweer aanwezig is, dan is het aanpassen van het voederregime niet voldoende. Er zijn speciaal voor paarden samengestelde formuleringen met omeprazole die helpen bij het genezen van maagzweren. Sucralfaat is (nog) niet geregistreerd maar kan een waardevolle aanvulling zijn in het beschermen van de maagwand. In sommige gevallen bijvoorbeeld bij bekende gevoeligheid en het ondergaan van een koliek operatie kunnen deze medicijnen ook preventief gegeven worden. Aanvullend op een kuur hiermee worden goede resultaten geboekt met voedingssupplementen die de zuurafscheiding verminderen en een beschermende slijmlaag vormen. Maagzweren komen veel voor dan men denkt heb hebben grote invloed op de kwaliteit van leven en het prestatieniveau van het paard. Signaleer op tijd maar beter nog: voorkomen is beter dan genezen! ●

